

Guia per a l'ús d'un llenguatge inclusiu i no estigmatitzant

Pla d'Igualtat, Diversitat i Inclusió 2023-2027

Actualitzat a juliol de 2024

IrsiCaixa

Índex

Introducció	1
Recomanacions generals	1
Ús del gènere quan el coneixem	1
Estratègies i exemples a l'hora de mencionar col·lectius mixtes i/o si no volem especificar el gènere de l'individu	2
Altres recursos	4
A l'hora d'iniciar un correu electrònic	4
A l'hora de crear un formulari	4
Tractament	4
No oblidis que...	5
Recomanacions a l'hora de parlar sobre VIH i temes relacionats	5
Termes clau a evitar	5
Termes estigmatitzants i alternatives	6
Consulta bibliogràfica	7

Introducció

IrsiCaixa, d'acord amb el seu compromís d'avançar en la **igualtat entre gèneres**, així com eliminar els estigmes a l'hora de comunicar sobre qualsevol malaltia (p.e. VIH), vol promoure l'ús d'un llenguatge inclusiu i no sexista.

Des dels seus orígens (1995), la institució ha advocat sense cap tipus de discriminació per la formació igualitària, la innovació i la transferència de coneixement, la promoció de la salut i el benestar, i la comunicació entre la comunitat científica i la societat. Amb la convicció que **la llengua és una eina fonamental** a l'hora d'impulsar tots aquests aspectes, IrsiCaixa ha elaborat una guia que recull orientacions i recursos específics per escollir una manera inclusiva i no estigmatitzant a l'hora de transmetre qualsevol missatge. Aquesta acció suposa un pas més en la defensa de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, i en l'eliminació de les discriminacions.

La guia pretén esdevenir una eina útil per la societat, en especial la comunitat científica, oferint estratègies lingüístiques inclusives i no estigmatitzants que es puguin fer servir quotidianament. L'objectiu d'aquesta guia, doncs, és resoldre qualsevol dubte que es pugui presentar a l'hora de redactar un text o preparar una presentació oral, oferint recursos lingüístics que promoguin la inclusió. No obstant, cal que l'adopció d'aquestes noves formes d'expressió es faci de manera natural, **sense comprometre la coherència dels redactats**.

En aquesta línia, animem a totes les persones a utilitzar aquesta guia com a recolzament a l'hora d'expressar-se de manera inclusiva i no estigmatitzant en els seus missatges. Per tal de facilitar-ne el seu ús, l'elaboració de la guia ha estat basada en la síntesi i concisió. D'aquesta manera, es busca animar al màxim nombre de persones de la comunitat a utilitzar aquest recurs.

Recomanacions generals

És important tenir present, des de l'inici d'una redacció o una presentació oral, la inclusió i la no discriminació. D'aquesta manera evitarem correccions, i mantindrem més fàcilment la coherència, precisió i estil del missatge.

Ús del gènere quan el coneixem

Sempre que coneguem el gènere de la persona, farem ús del gènere gramatical corresponent. Per exemple:

Gènere gramatical femení	Gènere gramatical masculí
La investigadora	L'investigador
La tècnica de laboratori	El tècnic de laboratori
L'estudiant	L'estudiant
La directora	El director
La gerent	El gerent
La gestora	El gestor
La secretària	El secretari
L'alumna	L'alumne
L'administradora	L'administrador
La supervisora	El supervisor
La responsable	El responsable
L'encarregada	L'encarregat
La metgessa	El metge
La infermera	L'infermer
La professora	El professor
L'advocada	L'advocat

Estratègies i exemples a l'hora de mencionar col·lectius mixtes i/o si no volem especificar el gènere de l'individu

A l'hora de referenciar col·lectius mixtes, és a dir, grups de persones en els que hi ha dones i homes, o en el cas que no vulguem especificar el gènere de l'individu, parlarem de persones o individus. A continuació trobareu una manera correcta per mencionar una pluralitat de persones de determinats col·lectius de manera no sexista:

Proposem	En lloc de
Persona, individu, part	Home
Gènere humà, humanitat, gent	Homes
Gent gran	Ancians
Joventut	Joves
Infant, criatura	Nen
Mainada, quitxalla	Nens
Bebè, nadó	Nounat
Tothom	Tots
Direcció	Director
El professorat, l'equip docent	Professors
Alumnat	Alumnes
Personal, plantilla	Treballadors
Líder de grup	Investigador principal
Gerència	Gerent
Comunitat científica, personal científic	Científics
Cos mèdic, equip mèdic, personal mèdic	Metges

Proposem	En lloc de
Ciudadania	Ciutadans
Classe política	Polítics
Amb la col·laboració de	Col·laboradors

L'ús de la paraula *persona* permet utilitzar un neutre útil en el llenguatge administratiu:

Proposem	En lloc de
La persona interessada	L'interessat
La persona beneficiària, la persona becada	El becari
La persona que signa	El signant
La persona responsable de secretaria	La secretària

És important no masculinitzar o feminitzar certes categories professionals:

Proposem	En lloc de
Personal de neteja	Dones de la neteja
Personal investigador	Investigadors
Personal tècnic	Tècnics de laboratori
Professionals de secretaria	Secretàries
Personal sanitari	Metges i infermeres
Responsables de direcció	Directors
Personal de consergeria	Conserge
Personal de missatgeria	Repartidor

Quan redactem els nostres textos, els següents exemples ens poden resultar útils:

Especificant el gènere	No especificant el gènere
El responsable del servei	La persona responsable del servei
Es demanarà als candidats seleccionats una carta de motivació	Es demanarà una carta de motivació
Ho farà l'encarregat d'aquella secció	Ho farà qui s'encarregui d'aquella secció
Tots els que vulguin utilitzar l'aparell hauran de fer una reserva	Tothom qui vulgui utilitzar l'aparell haurà de fer una reserva
Els investigadors estaran obligats a presentar un informe	El personal investigador tindrà l'obligació de presentar un informe
Els alumnes hauran d'estudiar per l'examen	L'alumnat haurà d'estudiar per l'examen
Diversos ponents faran la seva presentació	Diferents ponents faran la seva presentació
Ningú s'ha presentat a la plaça per estudiant de doctorat	Cap persona s'ha presentat a la plaça per estudiant de doctorat
El seminari està dirigit als professionals sanitaris	El seminari està dirigit a professionals de l'àmbit sanitari

Si per qualsevol motiu no poguéssim ometre el gènere, posarem primer el masculí i després el femení en cas que la majoria de persones que formen part del col·lectiu mencionat siguin homes, i posarem primer el femení i després el masculí si la majoria fossin dones. En cas de desconèixer-ho, anirem alternant l'ordre de preferència al llarg del text. Per exemple:

Majoria dones	Majoria homes
Les investigadores i investigadors encarregats de l'estudi	Els i les portaveus de cada grup de recerca

Altres recursos

A l'hora d'iniciar un correu electrònic

Proposem	En lloc de
Benvolguts/des	Benvolguts
Hola a tothom	Hola a tots
A l'atenció de qui correspongui	Estimat/da
Us donem la benvinguda	Benvinguts

A l'hora de crear un formulari

Proposem	En lloc de
Nom:	Sr./Sra.:
Cognoms i nom:	El/la sol·licitant:
Lloc de naixement:	Nascut/da:
Domicili:	Domiciliat/da a:
Amb el grau de:	Graduat/da en:
País d'origen:	Originari/ària de:

Tractament

És freqüent veure com als homes se'ls hi aplica el tractament "senyor", mentre que a les dones se'ls hi aplica el tractament "senyora" o "senyoreta" segons la seva edat i estat civil. Per evitar aquesta discriminació cap al gènere femení, oferim els següents exemples:

Proposem	En lloc de
La senyora López	La senyoreta López
El senyor Gutiérrez i les senyores López i Díaz	El senyor Gutiérrez, la senyoreta López i la senyora Díaz

No oblidis que...

- Els **adjectius** no s'han de doblar, sempre han de concorden amb el substantiu més proper:
 - ☹️ Les investigadores afiliades i els investigadors afiliats al centre.
 - 😊 Les investigadores i els investigadors afiliats al centre.
 - 😊 Els investigadors i les investigadores afiliades al centre.
- Els **articles** es poden doblar:
 - 😊 Els investigadors i les investigadores de l'equip.
 - 😊 Les investigadores i els investigadors de l'equip.
- **També es pot ometre el segon article:**
 - 😊 Les treballadores i treballadors de l'equip.
 - 😊 Els treballadors i treballadores de l'equip.

Recomanacions a l'hora de parlar sobre VIH i temes relacionats

A continuació s'enumeren alguns suggeriments de llenguatge per comunicar sobre el VIH i temes relacionats. Aquests suggeriments, proposats pel *National Institute of Allergy and Infectious Diseases (NIAID)*, pretenen eliminar dels nostres missatges qualsevol llenguatge estigmatitzant cap al VIH i temes relacionats.

Termes clau a evitar

Utilitza això...	...En lloc d'això	Perquè...
Persones que viuen amb el VIH, persones amb VIH	Persones positives/ infectades pel VIH	
Adquirir	Infectar-se	La paraula "infecció" carrega amb l'estigma de ser contagiós
Transmissions de VIH, nous casos de VIH	Noves infeccions pel VIH	
Persona participant/voluntària	Subjecte, pacient	"Subjecte" és deshumanitzant. A més, no tots els participants són pacients.
Eliminació/erradicació del VIH	Cura esterilitzant	El terme "esterilitzant" té una connotació negativa
Transmissió perinatal/vertical	Transmissió materna, de mare a fill/a	Els temes preferits no culpabilitzen la dona.

Utilitza això...	...En lloc d'això	Perquè...
Població afectada, amb incidència alta, amb més probabilitat de...	Població de risc	La població no posseeix un risc inherent
Població clau, prioritzar/involucrar una població	Població diana	Els termes preferits emfatitzen enfocaments participatius i orientats a la comunitat per acabar amb una epidèmia, en lloc d'enfocaments paternalistes i verticals.
Població amb pocs recursos, desatesa per [recurs/servei específic], que experimenta discriminació/racisme/transfòbia	Població de difícil accés	"Difícils d'accedir" culpa els individus i les comunitats en qüestió. Els termes preferits posen la responsabilitat en el sector de la salut en lloc de les comunitats. Mencionar els sistemes i estructures específiques que causen la falta de compromís és millor que no concretar per què una població és de difícil accés.

Termes estigmatitzants i alternatives

Utilitza això...	...En lloc d'això	Perquè...
Orientació sexual	Preferència sexual	"Preferència" suggereix que l'orientació sexual es pot escollir.
Sexe sense preservatiu	Sexe sense protecció, pràctica sexual de risc	Els termes preferits són més específics, precisos i eliminen el judici.
Té diverses parelles sexuals	Promiscu/a	Cal evitar la "promiscuïtat" i els seus derivats, ja que és un judici de valor innecessari.
Preservatiu intern	Preservatiu femení	Alguns homes transgènere i persones no binàries poden utilitzar preservatius interns per via vaginal, i tothom pot utilitzar preservatius interns pel sexe anal.
Preservatiu extern	Preservatiu masculí	Algunes dones transgènere i persones no binàries poden utilitzar preservatius externs per les relacions sexuals, i tothom pot tallar els preservatius externs per crear barreres bucals.
Probabilitat, possibilitat	Risc	Els termes preferits ajuden a reduir la passivitat.

Persones amb hepatitis o tuberculosi concomitant	Persones/participants co-infectats amb tuberculosi i hepatitis	"Co-infectar" i els seus derivats comporten el mateix estigma que "infectar".
Mpox	Verola del mico	El nom de la malaltia es va canviar oficialment per preocupacions que el nom original fos discriminatori i racista. Mpox no ha de començar en majúscules tret que iniciï una frase.

Consulta bibliogràfica

Institut d'Estudis Catalans.

Guías para el uso no sexista del lenguaje. Instituto de la Mujer y para la Igualdad de Oportunidades, Govern d'Espanya.

Guia per a l'ús no sexista del llenguatge a la Universitat Autònoma de Barcelona Servei Lingüístic de Comissions Obreres de Catalunya.

HIV Language guide. National Institute of Allergy and Infectious Diseases (NIAID).